

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa predkladá ako iniciatívny materiál.

Predložený návrh predstavuje pokračovanie procesu elektronizácie volebných procesov. Cieľom predloženej úpravy je zabezpečiť elektronické spracúvanie údajov z kandidátnych listín doručených zapisovateľom príslušných volebných komisií prostredníctvom novovytvoreného informačného systému registra kandidátov a kandidátnych listín. Elektronické spracovanie pomôže odstrániť chybovosť na zoznamoch zaregistrovaných kandidátov a hlasovacích lístkoch a zároveň bude významnou oporou pre volebné komisie zodpovedné za registráciu kandidátov a kandidátnych listín pre jednotlivé druhy volieb. V neposlednom rade sa voličom uľahčí vyhľadávanie údajov o kandidátoch a vytvorí sa priestor pre rôzne sociologické výskumy a vyhľadávanie v zoznamoch zaregistrovaných kandidátov. Naplní sa tak spoločenská objednávka, aby najmä vo voľbách do orgánov územnej samosprávy bolo možné nájsť všetkých kandidátov na jednom mieste.

V súčasnosti vyhotovujú zoznam zaregistrovaných kandidátov príslušné volebné komisie zodpovedné za registráciu kandidátov a kandidátnych listín. Aplikačné problémy nastávajú najmä vo voľbách do orgánov samosprávy obcí. Vyskytovali sa rozdiely v údajoch na hlasovacom lístku a na zozname zaregistrovaných kandidátov a v dôsledku chýb na hlasovacích lístkoch bola potrebná výmena hlasovacích lístkov tesne pred voľbami, nezriedka aj v deň konania volieb pred otvorením volebných miestností a v najvážnejších prípadoch táto chybovosť mala za následok zrušenie výsledkov volieb. Chyby boli spôsobené potrebou prepisovania údajov, správnosť údajov na kandidátnej listine bolo možné overiť iba vizuálne, porovnaním údajov v občianskom preukaze, pričom táto kontrola vo viacerých prípadoch zlyhala. Vo voľbách do orgánov územnej samosprávy doposiaľ neexistuje jedno miesto, kde sa verejnosť môže oboznámiť s kandidátmi vo voľbách, ale informácie je potrebné dohľadávať na webových sídlach samosprávnych krajov, na webových sídlach obcí, prípadne na úradných tabuliach obce. Voliči mali pred voľbami do orgánov územnej samosprávy problémy získať údaje o kandidátoch v týchto voľbách.

Register kandidátov a kandidátnych listín bude slúžiť ako zdroj pre tlač a distribúciu zoznamu zaregistrovaných kandidátov a hlasovacích lístkov. Údaje z registra budú zároveň poskytované Štatistickému úradu Slovenskej republiky na účely spracovania výsledkov volieb.

Návrh zákona zároveň precizuje niektoré ustanovenia volebného zákona s cieľom ich náležitej a vykonateľnej aplikácie v praxi.

Návrh zákona má negatívny, rozpočtovo zabezpečený vplyv na rozpočet verejnej správy, pozitívny vplyv na informatizáciu a pozitívne vplyvy na služby verejnej správy pre občana. Zákon nemá vplyv na limit verejných výdavkov, sociálne vplyvy, vplyv na podnikateľské prostredie, vplyvy na životné prostredie, ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Predložený návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, zákonmi, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj v súlade s právom Európskej únie.

Z hľadiska obsahu navrhovaná právna úprava nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

Vzhľadom na potrebnú dĺžku legislatívneho procesu a dostatočnú legisvakanciu sa navrhuje účinnosť od 1. júna 2024. Prvýkrát by sa tento zákon aplikoval vo voľbách vyhlásených po nadobudnutí účinnosti tohto zákona.

B. Osobitná časť

K čl. I

K bodu 1

Ustanovuje sa vytvorenie informačného systému Register kandidátov a kandidátnych listín vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky, vo voľbách prezidenta Slovenskej republiky, vo voľbách do Európskeho parlamentu, vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov a vo voľbách do orgánov samosprávy obcí (ďalej len „register“).

Register slúži na evidenciu kandidátnych listín a kandidátov, ktorých kandidátne listiny boli doručené v zákonom ustanovenej lehote a zákonom ustanoveným spôsobom. Tiež slúži na overenie údajov fyzických osôb – kandidátov pre jednotlivé druhy volieb. Overovanie sa nevzťahuje na kandidátov na prezidenta Slovenskej republiky, pretože návrh na kandidáta na prezidenta preskúmava predseda Národnej rady Slovenskej republiky.

Údaje o kandidátoch a kandidátnych listinách zapisuje do registra v rozsahu údajov podľa jednotlivých druhov volieb zapisovateľ príslušnej volebnej komisie bezodkladne po doručení kandidátnej listiny. Zapisovateľ volebnej komisie zároveň overuje správnosť údajov o fyzických osobách v registri fyzických osôb. Po zaregistrovaní príslušného kandidáta alebo kandidátnej listiny sa údaje v registri považujú za platné, keďže ďalej slúžia na zákonom vymedzené účely.

Zákon ustanovuje zároveň rozsah zapisovaných údajov, pričom odlišný rozsah údajov opäť platí pre kandidátov na prezidenta Slovenskej republiky, návrhy ktorých prijíma a preskúmava predseda Národnej rady Slovenskej republiky.

Po zaregistrovaní kandidátov a kandidátnych listín údaje v rozsahu uvádzanom na hlasovacom lístku budú prístupné všetkým na webovom sídle ministerstva vnútra. Tým sa uľahčí prístup pre širokú verejnosť k údajom o kandidátoch pre všetky druhy volieb na jednom mieste. Prehľadný systém vedenia zoznamu kandidátov a kandidátnych listín bude zároveň napĺňať časovo neobmedzené právo verejnosti na informácie, ktoré budú môcť byť využité médiami, na štatistické účely, sociologické výskumy a pod. Vzhľadom na to sa neustanovuje doba zverejnenia týchto údajov, keďže svojím charakterom nezasahujú žiadnym neprimeraným spôsobom do integrity osôb, ktorých sa týkajú; ide výlučne o údaje o zaregistrovaných kandidátoch v rozsahu údajov, ktoré sa uvádzajú na hlasovacom lístku a teda o údaje, ktorých zdieľanie s verejnosťou je súčasťou realizácie tak aktívneho, ako aj pasívneho volebného práva.

Význam registra nespočíva iba v prístupnosti pre verejnosť, najväčší význam spočíva v tom, že tieto údaje slúžia ako zdroj pre tlač hlasovacích lístkov, tlač zoznamov zaregistrovaných kandidátov a kandidátnych listín a v neposlednom rade údaje budú poskytované Štatistickému úradu Slovenskej republiky na účely spracovania výsledkov volieb prostredníctvom informačného systému Štatistického úradu Slovenskej republiky.

Zákon zároveň ustanovuje, ktoré údaje sa verejnosti nesprístupňujú. Ide najmä o osobné údaje v rozsahu rodné číslo, pohlavie a adresa trvalého pobytu a tiež všetky osobné údaje nezaregistrovaného kandidáta, kandidáta na nezaregistrovanej kandidátnej listine, alebo kandidáta, ktorý bol z kandidátnej listiny vyčiarknutý. Doba na uchovanie osobných údajov sa ustanovuje na päť rokov. Doba piatich rokov je odôvodnená potrebou uchovania príslušných údajov v informačnom systéme v rámci plynúceho volebného obdobia, pre ktoré sa údaje do

systému zapísali. Tieto údaje nebudú v žiadnom ohľade prístupné verejnosti a z informačného systému dôjde k ich úplnému výmazu po uplynutí päťročnej doby.

K bodom 2 a 3

Precizovaním znenia naposledy novelizovaného ustanovenia sa zabezpečuje, aby sa zverejňovali zápisnice nielen podpísané, ale aj odsúhlasené volebnou komisiou vyššieho stupňa. Zároveň sa zabezpečuje, aby zápisnicu uverejňovali orgány, ktoré zápisnicou disponujú.

Zápisnica okresnej volebnej komisie sa doručuje Štátnej komisii pre voľby a kontrolu financovania politických strán a nie Štatistickému úradu Slovenskej republiky. Z toho dôvodu je potrebné v navrhovanom znení nahradiť ako povinnú osobu na zverejnenie štátnu komisiu namiesto štatistického úradu. Štatistický úrad disponuje len údajmi zo zápisníc volebných komisií všetkých stupňov, ktoré do informačného systému zapísali volebné komisie. Informačný systém na základe zadaných údajov generuje zápisnice všetkých ~~druhov~~ stupňov volebných komisií v konkrétnych voľbách, avšak štatistický úrad ~~však~~ nemá dôvod disponovať zápisnicou, ktorú členovia príslušnej volebnej komisie po vyhotovení listinnej formy zápisnice podpisujú.

K bodu 4

Rozsah údajov o kandidátoch uvádzaných na kandidátnych listinách sa mení tak, že údaj o dátume narodenia sa nahrádza údajom rodné číslo. Rodné číslo je identifikačným údajom, na základe ktorého je možné v systéme registra fyzických osôb identifikovať osobu a vykonať kontrolu správnosti údajov kandidátov. Táto zmena sa opätovne nevzťahuje na kandidátov na prezidenta, keďže kandidáta na prezidenta overuje a registruje predseda Národnej rady Slovenskej republiky.

K bodu 5

V návrhu zákona sa vypúšťa preskúmavanie kandidátnych listín prostredníctvom sumarizačného útvaru príslušnej volebnej komisie, keďže toto preskúmavanie je nahradené overovaním v registri fyzických osôb a samotným informačným systémom.

K bodu 6

Vo voľbách do Európskeho parlamentu sa zosúladí lehota na doručenie hlasovacích lístkov obciam tak, ako je to ustanovené aj vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky.

K bodu 7

Vypúšťajú sa časti ustanovení, ktoré nie sú uplatniteľné vzhľadom na to, že vo voľbách prezidenta sa voľba poštou neuplatňuje. Tieto časti ustanovení nedopatrením neboli zo zákona vypustené v rámci posledného legislatívneho procesu, kedy sa realizovali zmeny vo vtedy prerokovávanom návrhu zákona na pôde parlamentu pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom (pôvodne včlenená voľba poštou prezidenta sa pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom vypustila).

K bodom 8, 9 a 12

Vzhľadom na to, že zoznam zaregistrovaných kandidátov bude k dispozícii v informačnom systéme Register kandidátov a kandidátnych listín vzápätí po rozhodnutí

o zaregistrovaní kandidátov, volebnej komisii samosprávneho kraja odpadne povinnosť zasielať zoznam zaregistrovaných kandidátov v listinnej podobe obciam územnom obvode samosprávneho kraja a v elektronickej podobe Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky a odbornému sumarizačnému útvaru volebnej komisie samosprávneho kraja. Taktiež miestnym volebným komisiám odpadne povinnosť zasielať zoznam zaregistrovaných kandidátov v elektronickej podobe Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky a odbornému sumarizačnému útvaru príslušnej okresnej volebnej komisie.

K bodom 10, 11, 14 a 15

Obdobne ako pri okrskových a okresných volebných komisiách, dochádza k ustanoveniu povinnosti zverejniť zápisnicu obvodnej volebnej komisie, volebnej komisie samosprávneho kraja a miestnych alebo mestských volebných zápisníc.

K bodu 13

Ide o opravu zjavnej nesprávnosti v zákone.

K bodu 16

Vzhľadom na implementáciu nového informačného systému registra kandidátov a kandidátnych listín a potrebu jeho komplexného uvedenia do praxe sa explicitne ustanovuje, že nová právna úprava sa bude vzťahovať až na voľby, ktoré budú vyhlasované po nadobudnutí účinnosti tohto zákona. Nie na voľby, ktoré by sa síce konali po nadobudnutí účinnosti novej právnej úpravy, avšak boli by vyhlásené skôr ako 1. júna 2024.

K čl. II

Vzhľadom na potrebnú dĺžku legislatívneho procesu a dostatočnú legisvakanciu sa navrhuje účinnosť od 1. júna 2024. Prvýkrát by sa tento zákon aplikoval vo voľbách vyhlásených po nadobudnutí účinnosti tohto zákona.